

Adviesraad Sociaal Domein
Postbus 17
7240 AA LOCHEM

Per mail; info@adviesraadlochem.nl

Lochem, 23 oktober 2020

Kenmerk : 20200011
Betreft : Ongevraagd advies betreffende uitvoeringsagenda preventie en corona

Geacht College,

Zoals de adviesraad (ARSD) al eerder aangegeven had, wilde hij graag meedenken over de Uitvoeringsagenda preventie. Helaas moeten wij constateren dat dit stuk inmiddels als hamerstuk op de agenda van de gemeenteraad van 26 oktober staat. Omdat de ARSD preventie als een van de speerpunten aangemerkt heeft, komen wij alsnog met een reactie op deze agenda.

Terecht dat gekozen wordt voor een dynamische uitvoeringsagenda: toen dit stuk opgesteld werd, liep de eerste coronagolf op zijn einde en kon niemand weten dat de 2^e golf zo snel zou komen. Het is duidelijk dat corona het leven van iedereen voorlopig nog sterk zal beïnvloeden. Dat vraagt al om prioritering binnen de agenda, terwijl sommige andere activiteiten gehinderd of verhinderd worden door deze pandemie.

In zijn algemeenheid valt ons op dat bij een aantal concrete acties het 'hoe' en 'wat' ontbreekt.

Het zou goed zijn als per thema en per jaar aangegeven wordt welke resultaten men wil bereiken. Daarnaast kan een procesregisseur voor elk van de 7 onderwerpen wellicht helpen. Gemist wordt een duidelijke verbinding met andere gemeentelijke en regionale nota's, zoals de nota Lokaal gezondheidsbeleid 2020 van 't Baken, het regionaal preventieprogramma en de regiovisie Samen tegen Huiselijk Geweld.

Omdat corona weer hard toeslaat is bij de onderwerpen de invloed hiervan meegenomen.

Immers, corona strekt zijn invloed uit op al deze onderwerpen. Om dubbeling te voorkomen verwijzen wij ook naar ons advies over corona. Zo telt paragraaf 4 vijf aandachtspunten op het preventie terrein. Daarnaast geeft dat advies een visie op het verschijnsel corona die een bouwsteen kan zijn bij het hele gemeentelijk beleid.

In dit advies plaatst de adviesraad kanttekeningen bij de 7 thema's.

Waarbij de volgorde van de uitvoeringsagenda wordt aangehouden.

1. Eenzaamheid

Door corona nam eenzaamheid in alle leeftijdsgroepen dit voorjaar enigszins toe in vergelijking met het onderzoek van 2019. Zo concludeert een longitudinaal onderzoek van de universiteit van Tilburg door M. van Scheppingen e.a.. Face to face contacten blijken belangrijk en dat hoeven niet altijd familie leden of goede vrienden te zijn. Werk/activiteiten buitenshuis spelen daarbij een grote rol. Hoe meer mensen ondernemen, hoe beter men zich over het algemeen voelt. Dat kunnen sociale

activiteiten met 1,5 m afstand of digitale contacten zijn, maar ook klussen, tuinieren, opruimen et cetera. VWS is, mede op basis van dit nog voortdurende onderzoek, de actie gestart: 'houd afstand, maar houd contact'. Een ander longitudinaal onderzoek concludeert dat ouderen gemiddeld minder eenzaam zijn dan 20 jaar geleden. De oudste generaties hebben het wel het moeilijkst. Vooral boven 75 jaar neemt de eenzaamheid toe door het wegvallen van dierbaren.

Nu rolt de tweede golf op ons af en worden de contacten weer bemoeilijkt.

Dat tikt het meest aan bij die ouderen en andere kwetsbaren die voor hun welbevinden voor een deel afhankelijk zijn van de contacten met anderen. Een lichtpunt is dat het welbevinden ook bevorderd wordt door contacten met anderen dan intimi. Hier liggen dus wel mogelijkheden. Een concreet voorbeeld: de zorgcoördinator van de Vereniging Zorg en Welzijn Almen heeft in de eerste coronatijd meer dan 800 telefoongesprekken gevoerd met ouderen en mensen die aan huis gebonden waren. Soms bleef het bij 1 telefoontje, soms werd het contact wekelijks herhaald en schakelde de zorgcoördinator ook anderen in om enigszins mee te leven met het wel en wee.

Een knelpunt, zo ervaren de SWL en andere verenigingen en vrijwilligers, is het vervoer.

Vervoer naar bijvoorbeeld winkels, hulpverlening, activiteiten en vrienden levert een besmettingsrisico voor passagier(s) en vrijwillige vervoerders. Omdat een oplossing niet zo makkelijk is, versterkt dit de kans op vereenzaming. De ARSD is blij met de opening die geboden wordt in de laatste zin van deze paragraaf inzake financiering van de nieuwe activiteiten: "Daarna financiering vanuit regulier budget, met als kanttekening dat het vervolg van de pilot zorgcoördinator vanaf 2022 mogelijk extra budget zal vragen". Onze adviesraad heeft al bij herhaling een lans gebroken voor een structurele ondersteuning van zorgcoördinatoren in wijken of kernen.

Door deze pandemie zien we dat de genoemde organisaties een beweging naar inwoners maakt.

De adviesraad ziet graag dat dit in de toekomst ook meegenomen wordt. Niet iedereen kan zijn woning uit. Om naar alle genoemde activiteiten toe te gaan. Maak hierbij gebruik van de kennis die nu opgedaan wordt.

In de agenda wordt genoemd dat signalen eerder opgepakt gaan worden. Waar kunnen mensen terecht die het vermoeden van eenzaamheid bij een inwoner vermoeden? Hoe kunnen inwoners die signalerende rol mede vervullen?

2. Schulden/arm zijn

Bij de al lopende activiteiten vragen we ons af welke rol de gemeente speelt bij het punt 'ouders met kinderen kunnen gebruik maken van Stichting Leergeld en het jeugdsport- en cultuurfonds'. Maakt toeleiding naar deze fondsen een structureel onderdeel uit van de werkzaamheden rond schulden en armoede? Goed te zien dat er mee gestuurd wordt op de life events. Wij zijn benieuwd hoe dit verder vorm krijgt.

Bij de concrete acties en partijen missen wij de Voedselbank.

De ervaring van de gemeente Zutphen is dat de Voedselbank Zutphen e.o. een vindplaats was van mensen met armoedeproblematiek, mensen die niet bij de gemeentelijke loketten bekend waren. Wij verwijzen naar 4.5. van het corona-advies dat wij op 2 juni aan u uitbrachten

Mede via de landelijke campagne 'Kom jij eruit' kan de gemeente financiële problemen van onder andere jongeren en zzp-ers bespreekbaar maken. Het is van belang dat de gemeente in gesprek gaat met jongeren om zo veel mogelijk te bereiken dat de jeugd ook werkelijk de toekomst heeft. Het is bemoedigend dat het Rijk ruime aandacht schenkt aan de 'Intensivering van armoede- en schuldenaanpak' (Kamerstukken 28/9/20). Overigens kent ook Menzis, waar veel inwoners verzekerd zijn, een schuldenaanpak. B&L meldt dat er door de coronatijd meer aanvragen zijn.

3. Mantelzorg/informele hulp

In het pakket maatregelen wordt een vorm van verlichting van de mantelzorg gemist. Via dagopvang of dagverzorging kan enerzijds een adempauze voor de mantelzorger gerealiseerd worden, terwijl anderzijds de zorgvrager een of meer afwisselende en stimulerende dagen per week geboden wordt. Welke andere vormen van verlichting van mantelzorgers, naast dagbesteding, worden ingezet nu de dagbesteding ook aan banden is gelegd? Is er aandacht voor vrijwilligers behorend tot een risicogroep? Geagendeerd wordt de ondersteuning van jonge en van werkende mantelzorgers. Bij beide acties wordt wel het doel genoemd, maar het 'wat' en het 'hoe' ontbreekt.

Er wordt in Lochem veel inzet gepleegd door mantelzorgers. Genoemd wordt dat hierin een daling komt. Hoe wordt daarmee omgegaan in de komende jaren? Er wordt meer gevraagd van de werkende mantelzorger en de mantelzorger met een gezin. Zijn deze mantelzorgers allemaal in beeld?

4. Mentaal welbevinden

Het valt op dat de huidige acties vooral gericht zijn op de jongere generatie. Daarom wordt het ook toegejuicht dat bij de voorgestelde acties veel aandacht is voor de heel diverse problematiek die het leven van volwassenen ernstig kan raken. De coronacrisis zal een aantal mensen hun baan doen verliezen en hun inkomenspositie doen verslechteren. Dat beïnvloedt de veerkracht van hen en van de samenleving negatief.

Vlak voor de afsluiting van dit advies sloeg de voorzitter van GGZ Nederland alarm over met name de mentale gezondheid van kinderen en jongeren door de coronacrisis. Uit een rondvraag binnen de GGZ komen steeds meer aanwijzingen dat zij lijden onder het stilvallen van sociaal verkeer. De lockdown geeft hen niet de veiligheid, vrijheid en experimenteeruimte die nodig is voor hun ontwikkeling. Dit leidt tot meer problematiek - sommige instellingen melden vaker zelfverminking en suïcidaliteit – en meer hulpvragen bij onder andere de Kindertelefoon.

De adviesraad begrijpt dat er in deze tijd veel gevraagd wordt van alle hulpverleners, zeker ook die in de GGZ.

De (gedeeltelijke) lockdown zet een rem op het directe contact tussen hulpverlener en cliënt. Bepleit wordt dat – net als in de lichamelijke zorg – toch in een aantal situaties een huisbezoek of een afspraak voor een persoonlijke ontmoeting gemaakt wordt en dat er voor gezorgd wordt dat signalen ook opgepakt worden.

5. Schooluitval

Gebleken is dat corona een negatieve invloed heeft gehad op schoolbezoek en het vervangende digitale onderwijs. Voorkomen moet worden dat kinderen geheel uit beeld verdwijnen. Daarnaast ligt –mede door het wegvallen van een vast dagritme, middelengebruik meer op de loer. We hopen dat de scholen samen met deskundigen in staat zijn hier een preventieve rol te vervullen.

6. Leefstijl

Er is sprake van een toename van chronische ziekten, terwijl deze zich veelal op een jongere leeftijd beginnen te openbaren. Inzomen op de leefstijl lijkt de beste oplossing op de langere termijn. Daarvoor zijn steeds meer programma's ontwikkeld, zoals de Diabetes Challenge.

In de agenda wordt geen aandacht besteed aan ouderen, terwijl zij een steeds groter deel van de Lochemse bevolking uitmaken. Voor het behoud van hun geestelijke en lichamelijke gezondheid is het niet alleen van belang om voor hen specifieke programma's op te zetten, maar ook om ertoe bij te dragen dat zij blijven participeren in de samenleving en dat een beroep gedaan wordt op hun kunde en kennis.

Een afnemende financiering van het leefstijlprogramma ligt bepaald niet voor de hand.

7. Huiselijk geweld en kindermishandeling

De tweede coronagolf betekent volgens GGZ Nederland ook dat meer aandacht nodig is voor gezinsproblematiek. Er kunnen gevaarlijke situaties ontstaan, wanneer tijdens een lockdown kinderen onvoldoende contacten hebben met veilige volwassenen. Dat kan leiden tot schade aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Ook hier geldt dat direct contact of een huisbezoek, ondanks corona, een overweging verdient.

Tot slot

Mede op basis van een verzoek uit het college, namelijk om een vervolgadvis te geven over de aanpak van corona, is gekozen voor de combinatie van een reactie op de uitvoeringsagenda en een vervolgadvis over het omgaan met de gevolgen van de voortwoekerende coronapandemie.

De ARSD besluit met enkele opmerkingen over deze gevolgen op de kortere en de langere termijn.

- Er komen signalen dat jongeren zich vervelen en weer eerder geneigd zijn tot kattenkwaad en erger. Ook de loverboyproblematiek doemt weer vaker op.
- Het is lang niet zeker dat de samenleving corona en zijn varianten effectief weet te bestrijden. Duidelijk is geworden dat al onze verplaatsingen door de hele wereld steeds risico's voor mens, dier en alle levende organismen met zich meebrengen. Risico's die vergroot worden als mensen dicht op elkaar leven en verblijven.
- Bij het indammen van epidemieën als corona speelt ook de cultuur een rol: in een individualistisch ingestelde samenleving verloopt de bestrijding moeilijker dan in een samenleving waarop het gemeenschappelijk doorgedrongen is in ieders haarvaten.

Het versterken van een op het gemeenschappelijk belang gerichte Lochemse samenleving is alleen daarom al een cruciale opgave.

Met hartelijke groet,
namens de adviesraad

Henny Jansen
Vicevoorzitter